

באר התורה / הג"ר יעקב אשר פלדמן, מה"ס כתוב משה' ושה"ס, ירושלים

פרשת וארא

"ויהזאת אמת צבאותי את עמי בני ישראל"

"ולא ישמע אלכם פרעה ונתקי אמת נקי במצרים והוזאת אמת צבאותי (לך לך טיג). א"כ כל שורש בניי היו מיוחדים להיות עבדים במצרים. אמת עמי בני ישראל מלארץ מצרים בשפטים גלילים ע"כ (וארוא ז). וגם כי "אנכיה אלהיך אשר הוציאתך מארץ מצרים" יתורוכב. דברה סיני בקבלה התורה היו כל הנשמות מבניי ולכלום נאמר הנה כתיב "והוציאתך את צבאותי", גם כתיב "את עמי בני ישראל", א"כ כמו שהדברות היו לכל נשמות בניי, כמו כן ולכורה תיבת צבאותי קאי על בני ישראל וא"כ יש כאן כפילות. יציאת מצרים. כי כמו שהיו עבדים לפרעה למטה, כמו כן הנשמות ברובינו בחו"ש (שם) "והוציאתך את צבאותי". קרא הכתוב ליישרל היה שיעבוד תחת מצרים שלמעלה.² ובירידת אבותינו צבאותי, לפי שהם בגדי צבא הגללים, י"ב שבטים בגדי י"ב למצרים ממש, בזה היה הגאולה לכל הנשמות וכל מזלות. עוד שהם נמשלים לכוכבים שאמר "וונכם הימים ככוכבי הדורות. והקב"ה הביא אותם הדור למצרים שהם היה דור קרוב השמים לרובב" (דברים א). ועוד ירמזו צבאותי אל הצבא העליון, לאבות ושבטים והיה בכם לירד למצרים.

ויהיה שעור הכתוב והוציאתך את צבאותי של מעלה עם עמי בני ז"ש יואלו לא הוציא אבותינו. שאם לא היה הגאולה באוטן ישראל של מטה, וזה שאמרו (מגילה ט) גלו למצרים שכינה הדורות, לא הי' שום דור ראוי לה. אבל כלל הגאולה היה לכל עמהם, ואם שכינה עמהם בגלות קיו' לשאר העליונים, והוא שאמרו הדורות רק באוטו הדור הוציאו הדבר מכח אל הפועל, עכ"ל. וכי ר' (שבועות לה א) "צבאותי" שם קדש הוא ואינו נמחק, לפי שלא עוד מש"כ על דרך זה יתורו טרכ.

נקרא "צבאותי" אלא על שם שרי צבאות מטה, וזהו שהזכיר י"צאו בספר תורה אהרון (ויש מ') ב"ה יכל זרעו הביא אותו מצריםה", כל צבאות ה"ה" (נא יב מא) כלומר העליונים והתחרתונים, עכ"ל. יש לדקדוק למה הוצרך לכתוב, הרי כבר כתיב יוכל זרעו אותו מטרימה", בשפתינו (שם) ואמר "והוציאתך את צבאותי עמי ישראל". וכן נראה שבאות רשות שאמרו ז"ל (ראש השנה א) בראש השנה המשיח, וכדאיתא בהגדה של פסח בכל דור ודור חייב אדם לראות שהוא תשרי בטלה מעודה מאבותינו למצרים, אם כן חמש מכות את עצמו כאילו הוא יצא מצרים, שלא את אבותינו בלבד וכי' אלא ראשונות היו מניסן עד תשרי, וכן מצאתי כי תקופת ניסן היא בגדי אף אוטנו נאלע מהם שנאמר "וatanu הוציא משם" (ואתחנן וג'), וכיון מכת הדם שנחפכו כל מימות מצרים לדם ואזuko כל מימות שאottonו הוציא, א"כ ע"כ שגים אונטו הביא, שכשאו אבותינו שבעולים עד כאן, וחמש מכות אחרונות היו מתשרי עד ניסן כי משפט למצרים גם אנחנו באנו עמהם, שהרי אי אפשר המצריים במצרים שנים עשר חדש (עדותות פ"ב מ'), לזה אמר ליציאה בלי ביה, لكن אמר יוכל זרעו הביא אותו מצריםה", עכ"ל.

"והוציאתך את צבאותי עמי" וג', כי לאחר שבטלה העוזה אין -ג-

צורך בצבאותיהם כי היו במצרים להקל מעלייהם, אבל ומבראש כל הנשות של כל הדורות שעמידין לבוא ירדו למצרים, עתה שבטלה העוזה אין צורך בהם, ואמר "את עמי" לא אמר ואת ובשעה שנגלו אבותינו הייתה הגאולה גם לכל הנשות. עמי, רמז כאן כי אין ההוציא לגמר אלא עד שיביא עלייהם חמוץ ויש לפרש לפ"ז מש"כ "ויהוציאתך את צבאותי עמי" מארץ מצרים ושמրתם את היום הזה לדרתיכם חקת עולם" ע"כ (נא כב) מכות אחרות, ולזה אמר את עמי כי הוא עדין תלוי ועובד זהה לא מושום ד"צבאותי" קאי על הנשות שהיה להם שייעוד תחת מצרים אמר ואת, אבל אחר ש"ידעו מצרים כי אני ה' בנטותי את ידי על שלמעלה [ואף הם יראו עם בני ישראל], ו"עמי בני ישראל" קאי על מצרים" (וארוא ז ח) שהיא מכת בכורות שהיא מכח אחרונה, אז העם שהו תחת מצרים שלמטה, ומתוישב שפיר מה שכתב את הוציאתך את בני ישראל מותוכם.

* * *

או נאמר "והוציאתך את צבאותי". שאמר הקב"ה למשה שאחר חמש מכות שהוא השירא שקדם בה "הנה יד ה' הויה" (וארוא ט ג) יושמרTEMPS את הפטות כי בעצם סיום ה'זה הוציאתך את צבאותים שהוא חמוש הוויה של שניים עשר צירופים, אתחיל להוציא, מארץ מצרים ושמרתם את היום הזה לדרתיכם חקת עולם" ע"כ (נא כב) כבשו שעושים אנשי השירא שקדום שליכו מוצאים המשאות הזה ב"ה". למדיינה ואחר כך יוצאים האנשים, כן אמר הקב"ה אחר חמש מכות יערקי מקץ שלשים שנה וארבע מאות שנה ונקי בעצם היום הזה יצאו אוציאה את צבאותי, ואחר כך בנטותי את ידי שהיא מכת הדבר כל צבאות ה' מארץ מצרים" ע"כ (שם יב מא). שנאמר בה "הנה יד ה' הויה", אחר כן "והוציאתך את עמי", ולכן יערקי בעצם סיום ה'זה הוציאה ה' את בני ישראל מארץ מצרים על אמר משה במקת הברך "צאתה את העיר" (וארוא ט) לפי שיצאו צבאותם" ע"כ (שם יב מא).

והנה תיבת "צבאותי", "צבאותיכס", "צבאות", "צבאות", כתיב צבאות ה' עכ"ל. באור החיים (שם) והוציאתך את צבאותי את עמי וגוי. צרך לדעת מי פעמים חסר "ויהיו", ופעמים מלא "ויהיו" וצ"ב. הם הצבאות, ואם הם ישראל היה לו לומר את צבאות עמי בני נוראה עפ"י מש"כ בחיה' ואליהם יתנו צדקה (כל קמו דין) כתיב ב"בסכת תשבו ז"י ישראל. ואולי כי יכול היה לרשות בתורה הפלגת מעלתינו אצלנו כי מים' וגוי' אמרו בג' מב', "למען ידענו דורותיכם כי בסכות הושבתי את אין לו צבאות מיוחדים לו כישראל, ולזה אם היה אומר את צבאות בני ישראל וכו', מארץ מצרים וגוי' שם מא'). מתחלה כתוב בסכת עמי וגוי היה מקום לומר כי ה' יש לו הרבה צבאי צבאות וזה אחד חסר, וכן בסכות הושבתי מלא, אלא להורות ב' מינוי סוכות שישבו, מהם, ולזה אמר את צבאות סלעני כבוד, וא' סוכות ממש בשעה שצרו על העיירות צבא פלוני כי בॐך צבאות ה' אחד הוא המוחד, ואחר כך אמר במלחים סיכון וגוי. וכך, עכ"ל. ע"י' בארכחה ומה שכתב בדרשות מי ה' זה ואיזה הוא את עמי בני ישראל, ויתברר הכתוב על דרכ' חות'ס (סוכות עמוד נה).

כל ופרט אין בכלל צבאותי אלא הפרט שלהם בני ישראל, ומעטה ולהמתבادر דכל דכתוב מלא "ויהי" הוה כאילו כתובה תיבה זו ב' לא יקרא בכנוי צבאות ה' אלא ישראל המרוממים והמעולים, פעמים, וגם נדרש על שני עניינים, כמו כן ייל' על דרך זה בעניינו, דהיכא דכתיב שם עמי או בני ישראל א"כ כתיבת צבאותי קאי רק על עכ"ל.

-ב- הנשות כתיב חסר וא"ז [כן ה' הוא וארא ז, בא יב נא], משא"כ היכא ונראה דגם ייל' והוא עפ"י מש"כ בשפת אמרת (פסח תרנ"ג אמרו א) ב"ה בהגדה עבדים הינו לפרטיה כו' ומסיים ויאלו לא הוציא הקדוש ברוך הוא את אבותינו הר' יוציאנו,珂שה הלא לא התחל עבדים היו אבותינו רק ה'ינו יוציאנו,珂שה שיק לסייעים על זה אלו לא הוציא את אבותינו (נזכרים כת' יד), עמננו עמד חיים כי ראיינו שמעולם מיד תיבת "לצבאותם" חסר וא"ז, והוא משום שאין רק כוונה אחת, הינו על עם ישראל ודוק'.

* *

וע"י במדבר (ב ג, ושם לב), **בහעלת** (יד, ושם כח), מסע' (לג א) שכתב ע"י מדרש רבבה (שלוח כא ה) ומהו "והנה מצרים נושא אחריהן" (שם יד י) שرن של הנשות ועל עם ישראל, כתיב מלא וא"ז [כן ה' הוא בא יב י, יב מא]. ובפי' ידי משה (קהלת רבבה א) ב"ה איפלו מה ש תלמיד ותיק וכו' פי' לפי שככל הנשות היו בהר סיני וקבעו חלוקם שם והכל אמר עמי משה, א"כ על ברוחך של סיני, שכן משה אמר להם לישראל יי' את אשר שנו מה לנו עמד חיים ואת אשר ע"י מדרש רבבה (שלוח כא ה) ומהו "והנה מצרים נושא אחריהן" (שם יד י) שrn של מצרים היה שמו מצרים וכו', עכ"ל.

¹ ב"ה במדרש רבבה (יתרו כח ז) ד"ה י"ר יבדר אלהים את כל הדברים האלה לאמר (יתרו כ א), א"ר יצחק מה שנבנאים עתידיים להתנbowות בכל דור ודור קובל מורה מה שתלמיד ותיק עתידי לחחד כבר יתנו עמי משה, א"כ על ברוחך של סיני, שכן משה אמר להם לישראל יי' את אשר שנו מה לנו עמד חיים ואת אשר ע"י מדרש רבבה (שלוח כא ה) ומהו "והנה מצרים נושא אחריהן" (שם יד י) שrn של אינו פה עmeno ה'ים" (נזכרים כת' יד), עמננו עמד חיים כי ראיינו שמעולם מיד לא הנשות העתידות להבראות שאין בהם ממש שלא נאמרה בהם עמידה, שאע"פ שלא היו באותה שעה כל אחד ואחד קיבל את שלו, וכו' ע"כ.